

3 plec

abril 2001

informatiu d'Eina

Entrevista d'Oriol Pibernat a Albert Ràfols-Casamada
Neix d'Eina, Associació d'Exalumnes
Fet a Eina: Projecte Taula enrotllable Roger Castells
Recordant Ramon Barnils
Corresponsal a Santiago de Compostela Alberte Permy
Per a més informació Eina Dx Programació d'abril
Programa del viatge d'Eina a Portugal

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona
Tel. 93 203 09 23
Fax 93 280 05 54
info@eina.edu
www.eina.edu

Editorial

Tres filiacions pedagògiques en l'ensenyament de l'art i el disseny

Actualment el panorama dels estudis d'art i disseny ofereixen una diversitat d'opcions que es concreten en diferents centres, carreres i titulacions. Aquesta proliferació d'alternatives posa de manifest la puixança d'aquests estudis. Però, alhora, aquesta pluralitat fa més complexa per a l'estudiant la tria i dificulta la percepció dels trets característics de cada proposta.

Si deixem de banda l'atapeït escenari de titulacions i ens centrem en els continguts diferencials d'aquesta oferta, pot resultar esclaridor referir-nos a les tres filiacions pedagògiques de més pes i més bagatge en el nostre àmbit geogràfic. Pensem, en aquest sentit, que la distinció que proposa Yves Michaud¹ entre *aprendre*, *practicar* i *produir* pot ser útil a l'hora d'especificar els trets dominants d'aquestes tres filiacions.

Una primera tradició correspon a la de les escoles d'oficis artístics i d'arts aplicades a la indústria. L'evolució d'aquesta tradició ha combinat la salvaguarda i modernització de les artesanies amb una incorporació, com a declinació necessària, dels estudis de disseny. En aquest cas, allò que dona singularitat a la formació, sigui en el camp de les arts com en el disseny, és l'èmfasi especial que s'atorga a l'*aprenentatge* de les tècniques de taller i les destreses manuals.

Una altra filiació ben identificable és el de les escoles que han nascut com a centres de capacitació en disseny, i que, per tant, aposten per uns coneixements disciplinars específics i acotats als dominis de la *pràctica* professional. Molt sovint, aquests es presenten com una resposta pedagògica més directa a les necessitats industrials i a les demandes de serveis del mercat. No és estrany, per tant, que en la didàctica del projecte prevalgui la competència tecnològica i que la idea de servei s'alimenti d'arguments mercadotècnics.

Existeix un altre plantejament, encara, que reconeix una base d'interessos i dinàmiques formatives comuns entre l'art i el disseny com a dues manifestacions visuals i materials de la cultura contemporània. En aquest marc, l'èmfasi es posa en la *producció* (o creació) entesa com la capacitat per aportar una contribució pròpia dins l'exercici d'una activitat. Aquest objectiu considera tant l'aprenentatge de procediments tècnics com la capacitació en la realització professional, elements necessaris però no suficients si no van acompanyats de sòlides bases culturals així com de recursos de reflexió i crítica. No cal dir que **Eina** es reconeix en aquesta tercera filiació pedagògica i considera que la producció només pot resultar innovadora si combina destresa tècnica i pràctica professional amb conceptes i metallenguatge.

La didàctica de l'art i el disseny no es pot recloure sota criteris d'estricta professionalització sense caure en la reproducció mimètica de recursos adquirits, el seguidisme de tendències o les receptes promocionals. Ben al contrari, des d'**Eina** es proposen estratègies d'aprenentatge que fomenten nivells de reflexió oberts i dinàmics basats en la capacitat de raonament, d'associació i, sempre que calgui, de transgressió. Des d'aquesta perspectiva, l'ensenyament no es limita a habilitar l'estudiant per a un ofici, ni

el pas per l'escola és un tràmit per obtenir un passaport per al mercat. Es tracta d'aportar els elements que permetin a l'estudiant constituir una identitat sòlida com a creador, com a professional coneixedor del seu camp i com agent cultural que col·labora en la transformació de l'entorn material, visual i simbòlic.

¹Michaud, Yves. *Enseigner l'Art? Analyses et réflexions sur les écoles d'art*. Nîmes: Éditions Jacqueline Chambon, 1999.

Imatge de l'Stand d'Eina a la 6a edició del Saló de l'Ensenyament. En aquesta ocasió l'stand ha estat dissenyat pel professor de Projecte Final de Carrera de Disseny d'Interiors Fernando Salas, amb la col·laboració del professor de Tecnologia I de Disseny d'Interiors Tomàs Lopez; i realitzat pel professor de Maquetes i Prototips Lluís Cuatrecases.

A la banda superior reproduïm un fragment del full d'assistència de l'assignatura "Coneixement de la Matèria" impartida per Albert Ràfols-Casamada al llarg del primer curs d'Eina (1967-68).

Consell Editorial

Antoni Mari
Oriol Pibernat
Octavi Rofes
Mercè Valeri

Col·laboradors No.3

Isabel Campi
Roger Castells
Alberte Permy
Albert Ràfols-Casamada

Disseny Gràfic

Barbara Castro

Impress a
Masanes Gràfiques
Carrer de les Moles 31

Paper cedit per Dispap

Dip. Leg.: B-9844-2001

“Cal destacar el component creatiu en tot projecte”

L'exposició antològica d'Albert Ràfols-Casamada que es presenta al Museu d'Art Contemporani de Barcelona (del 22 de març al 20 de maig del 2001) mostra una panoràmica de l'obra d'un dels artistes que ha influït de manera decisiva en l'escena artística catalana. La publicació, justament a finals de l'any passat, del volum editat per Proa de la seva poesia completa ha donat compte del valor del seu treball literari.

Però la trajectòria intel·lectual, creativa i cívica de Ràfols-Casamada resta incompleta si no es posa de relleu la seva contribució a la pedagogia de l'art i del disseny com a membre del grup fundador d'Eina. Insistent en destacar aquest punt, Oriol Pibernat, Director de l'Escola, entrevista a Albert Ràfols-Casamada, President de la Fundació Eina, sobre alguna d'aquestes qüestions.

Un dels llegats dels teus 17 anys com a Director de l'Escola i, després, com a President de la Fundació és el de cohesionar un grup molt divers de persones, pensaments, plantejaments creatius o professionals. Imagino que això no sempre ha estat fàcil, sobretot, en els moments de crisi de models d'ensenyament o per la tensió lògica entre maneres diverses d'entendre la formació en art i en disseny (em refereixo a les polaritats entre expressió i concepte, creació i tècnica, culturalisme o professionalisme, etc). D'altra banda, l'Escola sempre ha estat molt implicada amb el seu entorn, però també ha hagut de resistir les pressions conjunturals que podien escorar-la cap allà on més bufava el vent. ¿Com ha mantingut Eina aquesta doble identitat de ser una escola molt caracteritzada i, alhora, respectar i fomentar una pluralitat de mestratges i opinions?

En certa manera Eina es va crear amb la intenció de donar cos a aquesta doble identitat. Era el moment en què ens havíem d'inventar un ensenyament, respondre a una necessitat encara no plenament formulada. Volem destacar el component creatiu que ha de trobar-se en tot projecte. Per això ens vam orientar cap a l'experiència més important en aquest camp: la Bauhaus. Les seves reflexions i teories es troben a la base de les nostres idees inicials.

Segurament allò que ens aglutinava a tots era la mateixa il·lusió de tirar endavant una idea innovadora. Una escola com la que ens plantejàvem era necessària i aquesta necessitat ens esperonava. Hi havia dues idees bàsiques: la pluridisciplinarietat i el fet que tots els que impartien cursos fossin professionals en exercici de la matèria que ensenyaven. L'intercanvi d'idees entre els membres del cos ensenyant donava vida a l'escola. A més, els alumnes de les primeres promocions participaven plenament en el projecte: l'escola era també obra d'ells.

Eina es defineix com una escola de disseny i art. Aquest tret la fa ben diferent de les escoles de disseny exclusivament, o de les escoles en les quals el disseny conviu amb els oficis artístics. Quan hem parlat d'art a Eina sempre hem parlat d'art contemporani i de nous llenguatges artístics. La pregunta és doble: què ha aportat l'ensenyament de l'art al disseny? I, inversament, què ha aportat el disseny i, més concretament, el mètode de projectes a l'art?

La idea era que l'alumne que sortís d'Eina tingués una plena consciència del món en què vivia, és a dir, que res de les coses que definien l'esperit modern havia de ser-li aliena. Per això quan parlàvem d'art era de l'art del nostre segle. D'algun manera, la força creativa de l'art havia d'informar el desenvolupament dels projectes de disseny, mentre la metodologia que s'aplicava al disseny, en les seves diverses branques, podia servir de base de reflexió al moment de la creació plàstica. En aquest sentit les

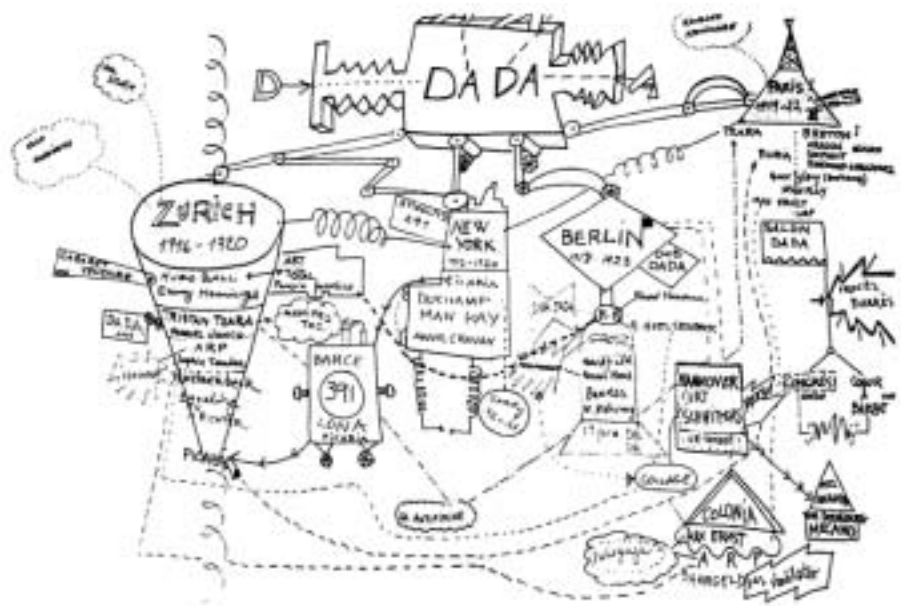
classes de Cirici eren fonamentals.

Com a professor has tingut un paper destacat en la renovació de l'ensenyament del color. Les referències de Kandinsky, Klee, Itten i Albers en l'estudi del color devien ser importants per encarar d'una manera nova el teu quefer pedagògic. A més a l'Escola sempre hem mantingut el criteri que el color, el dibuix i el volum fos ensenyat per artistes i no per mestres oficials docents. Així garantíem una relació permanent entre la teoria i la pràctica del color. Explica'ns el paper d'aquesta matèria i la seva evolució dins de l'Escola.

Com he dit al principi l'ensenyament del curs bàsic de la Bauhaus em va ajudar molt. La meua idea inicial era que una de les coses primordials que havia d'ensenyar l'escola era a mirar, a veure realment el que ens envolta i aprendre lliçons d'aquest entorn. Per això calia saber analitzar les coses, i per a fer-ho el dibuix era fonamen-

tal. Això va ser causa d'alguns debats conceptuals perquè hi havia qui creia que el dibuix ja no era imprescindible si hi havia fotografia. Finalment es va arribar a la conclusió que el dibuix era necessari per aprendre a mirar, a part d'ajudar a comprendre les relacions de les parts amb el tot, les relacions entre forma i fons, etc. També l'estudi i la pràctica del color ens va semblar fonamental i aquesta va ser la matèria que vaig desenvolupar en les meves classes i tallers. Crec que són coneixements bàsics que serveixen per a qualsevol de les branques de l'expressió plàstica i del disseny.

Durant molts anys vaig impartir aquestes classes. Més tard hi ha hagut altres professors, però l'esperit inicial s'ha mantingut. Igualment, l'estudi del volum ha estat una matèria bàsica del nostre ensenyament i que s'ha impartit al llarg dels anys, des dels inicis d'Eina.

Dibuix (1,35 x 2,05) d'Albert Ràfols-Casamada realitzat durant la conferència "Dada-Art-Provocació" (Eina, al 1973). La conferència, pregravada per Ràfols, s'emetia en veu en off mentre el conferenciant realitzava el dibuix en viu davant els assistents.

Neix D'Eina, Associació d'Exalumnes

El dilluns 26 de març a les 19,00 h. va tenir lloc l'Assemblea General Constituent de l'Associació d'Exalumnes d'Eina a la sala d'actes de l'Escola. A la mateixa es va aprovar la denominació oficial D'Eina, Associació d'Exalumnes i els estatuts de la nova associació.

Tal i com queda especificat en els Estatuts, l'Associació d'Exalumnes es planteja com objectius:

1. Mantenir vincles entre l'escola Eina i els membres de l'associació i alhora els seus membres entre si, creant canals de comunicació i organitzant accions orientades a tal efecte.
2. Organitzar activitats que mantinguin i expandeixin la "cultura interna" d'Eina entesa com una manera de fer i actuar en l'àmbit del disseny i l'art.
3. Fomentar el debat permanent sobre les disciplines del

- disseny i l'art.
4. Canalitzar les necessitats de formació continuada dels exalumnes assessorant l'Escola sobre temes de formació continuada.
  5. Promocionar professionalment els seus membres a través d'accions específiques.
  6. Col·laborar amb l'escola en el manteniment i actualització de la seva la memòria històrica.
  7. Promoure el coneixement de les diverses disciplines culturals i facilitar-ne l'accés.
  8. Mantenir contactes i establir acords amb associacions amb interessos similars.

L'Assemblea va aprovar la candidatura d'una Junta Directiva constituïda per Ramon Isern, com a President, Isabel Campi, com a Vicepresidenta, Isabel Causadías, com a Secretària, Marta Coll, com a Tresorera, i Joan Pascual, Natalia Royo, Roman Serra, Xavier Duran, Carme Rubio, Montse Vendrell, Barbara Flaquer, Cristina Peña, Xavier Casas, Heather Kanost, Helena Vergés, Jordi Casas, Joanot Gabarró i David Izquierdo, com a vocals. Aquesta Junta es compromet a fer els tràmits de registre i a elaborar un reglament de règim intern per

tal que l'Associació funcioni legalment de manera immediata. Durant l'acte també es van aprovar les quotes de soci (1000 ptes al mes per a soci senior i 500 ptes al mes per a soci junior durant el primer any posterior a la graduació).

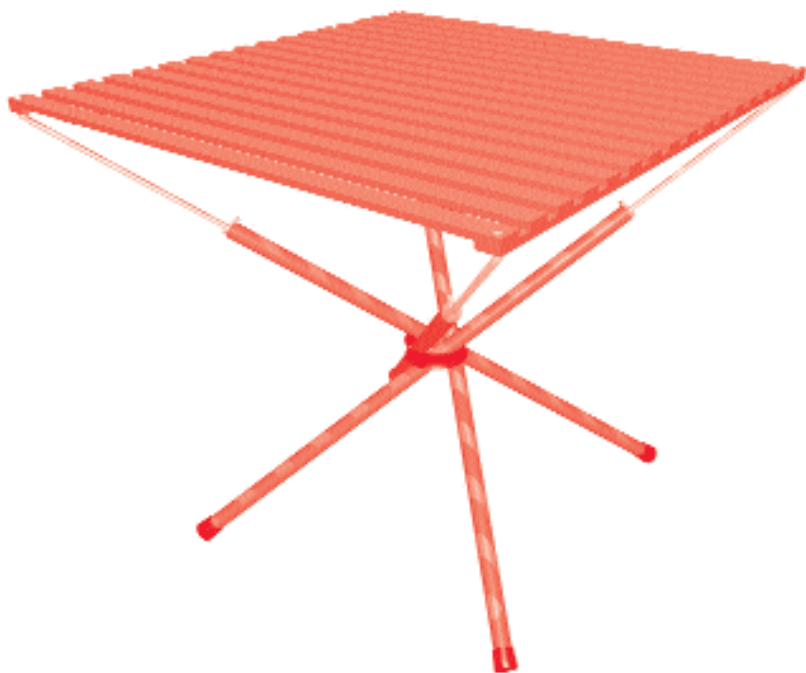
En el moment de tancar l'edició del Plec, ja són més d'una cinquantena els associats i se'guen arribant inscripcions. La informació per formar part de l'Associació es pot trobar a la web d'Eina o per correu electrònic a "d'eina@eina.edu".

Taula enrotllable Roger Castells

Taula enrotllable és un Projecte Final de Carrera de l'itinerari de Disseny d'Interiors de l'estudiant Roger Castells tutoritzat pel professor Jorge Martín. El projecte es va presentar a la convocatòria de febrer de 2001 i el tribunal, compost per Pep Bonet, Miguel Milà i Oriol Pibernat, li atorgà una qualificació de **Notable**.

L'objectiu principal d'aquest projecte és restituir les característiques específiques del disseny de complements per a campistes. A partir d'una anàlisi històrica he volgut reenllaçar amb la cadena evolutiva dels objectes que hom s'endua a la natura i que, en un moment determinat, deixen de ser el resultat de l'aplicació d'uns criteris coherents que estableixen un diàleg amb l'entorn i passen, en canvi, a considerar la natura com una mera extensió de l'àmbit domèstic.

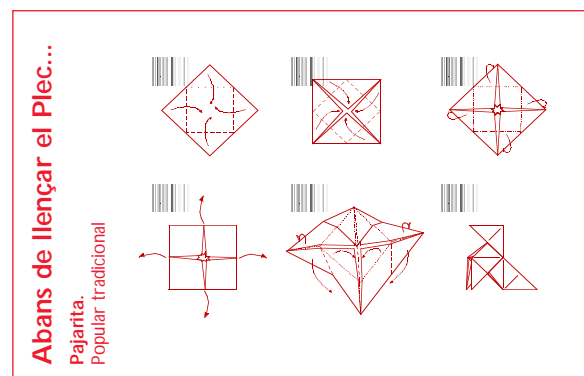
La taula està formada per diferents peces de fusta que conjuntament, i sense excepció, doten d'una extraordinària rigidesa i estabilitat a tot el conjunt. Consta principalment de quatre potes de fusta entrecruades pel seu punt mig aproximadament, unides amb una volandera de cautxú natural i acabades amb uns taps de goma. Unes peces metàl·liques situen la

volandera en una zona concreta de la distància total de les potes. En els extrems superiors d'aquestes hi trobem un sistema telescòpic format exclusivament per una barra d'acer inoxidable, que entra per dins de les potes, i una frontissa unida a un espàrrec vertical. El sistema d'extensió i fixació d'aquesta barra és ben simple; com que només són necessàries dues posicions-obert i tancat- soluciono la fixació amb un passador que fara de topall a l'exercir pressió ascendent a la barra. Els espàrrecs verticals serveixen per unir alhora les dues parts de què està compost el sobre de la taula. Aquest consisteix en dos travessers de fusta plana que es fixen als espàrrecs, en primer lloc a l'hora del muntatge. A continuació ens trobem amb un sobre format per làmines de fusta unides entre si amb dues cintes de niló.

Les dimensions globals de la taula corresponen a aquestes dades: 800x800mm de costat i 730mm d'alçada. Les potes són de fusta d'iroko per assegurar la seva durabilitat davant de les condicions climatològiques extremes a què pot estar sotmesa la taula. Totes les peces metàl·liques de la taula són d'acer inoxidable amb acabat polit mat. Pel que fa a les peces de goma, tant les tapes inferiors com la goma central són de cautxú natural. El sobre enrotllable, així com els dos travessers independents, són igualment de fusta d'iroko.

Pel seu transport es preveu una funda de lona cilíndrica amb tancament superior mitjançant una corretja de tela, i una altra corretja, aquesta de pell, en posició longitudinal i unida en l'extrem superior inferior, fa la funció de bandolera pel transport personal.

Recordant Ramon Barnils

Ramon Barnils, periodista i professor d'Eina, va morir, a l'edat de 60 anys, el passat 14 de març a Reus. Precisament aquest curs va rebre el reconeixement Eina 15 anys que l'Escola lliura, en el Sopar de Nadal que organitza la Fundació, a aquells professors que porten quinze anys de docència en el nostre centre.

El proper trimestre, el dimecres 16 de maig a les 13.00, l'Escola organitzarà un acte acadèmic en record del professor Barnils. En aquest número del Plec publiquem, en la seva memòria, un extracte del text que es va llegir el 21 de desembre de 2000 en l'acte de lliurament del reconeixement a quinze anys de trajectòria pedagògica a Eina, acte al qual no va poder assistir a causa de la seva malaltia.

"Fa 15 anys en Ramon Barnils va començar a fer classes a l'Escola fent una assignatura de nova creació que compartia amb Quim Monzó i Jaume Vallcorba. Aquest trio de periodista, escriptor i editor es va inventar, a petició del Claret Serrahima, cap del Departament de Disseny Gràfic en aquell moment, unes classes per motivar els estudiants de disseny gràfic d'Eina a millorar l'escriptura i, també, l'expressió verbal. D'aquell invent naixeria l'assignatura de Redacció que es va impartir el curs següent amb el Ramon i el Jaume Vallcorba com a professors titulars i, a partir de la tercera edició, amb en Barnils com a únic professor. Com que Eina sempre ha mirat de posar algun remei a la mandra d'escriure o a la inhibició d'expressar-se oralment que algunes vegades pateixen els aspirants a creadors visuals, l'assignatura del Barnils va passar a ser una classe obligatòria comuna a tots els itineraris que s'estudien a l'Escola en el pla d'estudis del curs 94-95.

Un dels mèrits docents del Ramon Barnils ha estat, segons l'opinió d'alguns alumnes consultats, transformar una assignatura que, amb el nom de Redacció, "no prometia massa" en una matèria imaginativa i provocativa que convertia la classe en un espai d'agitació d'idees; la qual cosa no ens costa d'imaginar a aquells que coneixem en Ramon i el seu apassionament per totes les coses, el seu epicureisme i "joie de vivre", i la seva mordacitat permanent.

Però, de fet, podem dir que la relació de Ramon Barnils amb Eina no s'ha limitat a les seves aportacions com professor de Redacció. Publicament i privadament ha manifestat el seu afecte per l'Escola que ha viscut com un territori per a una docència lliure. Per això, es va implicar, fins i tot econòmicament, en els moments que l'Escola va necessitar recursos extraordinaris essent un del Amics de la Fundació Eina, tal com consta en la placa d'entrada a l'edifici. D'altra banda, l'estada del Ramon a l'Escola sempre s'ha fet notar. És una d'aquelles persones que "remouen" l'ambient amb el seu humor i esperit àcrata, inciten a la conversa amb les seves provocacions i generen tot tipus d'anècdotes. I no hi ha dubte que avui mateix notem a faltar la seva presència."

Alberte Permuy

Cursé estudios de diseño en la Escuela Eina de Barcelona, iniciando mi actividad profesional en dicha ciudad. En 1983 instalé mi estudio en Santiago de Compostela, y en 1992 creé la empresa Permuy Asociados, S.A. de la que soy director. Mis trabajos han sido seleccionados para numerosas publicaciones y muestras de diseño, destacando la reciente exposición "Signos del Siglo. 100 años de Diseño Gráfico en España", organizada por el DDI y el Centro de Arte Reina Sofía de Madrid.

Corresponsals

Santiago de Compostela per Alberte Permuy

Restaurantes

Roberto

San Xulián de Sales (Vedra) A 5 km de Santiago en dirección a Ourense Tel. 981 51 17 69 En una casa de 1840, con jardines y bodega, sabores tradicionales adaptados a las tendencias actuales. Cuidada selección de vinos.

Toñi Vicente

Rosalía de Castro 24 Tel. 981 59 41 00 Marinada de lubina, ensalada de vieiras o de buey Nouvelle cuisine

Casa Vilas

Rosalía de Castro 88 Tel. 981 59 10 00 Fundada a principios de siglo. Cocina típica con tradición: fideos con almejas, callos y merluza Don Camilo.

Tapas

El 42 + 44

Rúa do Franco 42-44 Tel. 981 58 10 09 En la emblemática calle de los vinos, una cuidada presentación de mariscos, pescados y carne, postres caseros. Buena bodega de vinos gallegos

O gato do crego

Rúa Pitelos 26 (esquina Hórreo) Tel. 981 57 54 10 Esquisiteces para disfrutar allí mismo o para llevar: lasaña de zamburinas, brochetas de pescados, arroz con marisco y alioli, flan de calabaza...

O triángulo das verduras

Praciña das Penas 2. Tel. 981 57 71 81 Comida vegetariana y biológica.

Compras

Para comprar productos de la gastronomía gallega, pequeñas tiendas en la zona monumental, entre ellas:

A Casa dos Queixos

Rúa Bautizados 10 Una institución, donde encontrar además de chacinería, quesos de Arzúa, tetilla, San Simón...

Pan artesán A Troia

Rúa da Troia 8 Panes de aceite, de ajo, de yogur, además de empanadas y dulces.

Casa Mora

Rúa do Vilar 70 Además de la Tarta de Santiago (de almendra), que puede encontrarse en casi todas las pastelerías, preparan sus croquinos de chocolate.

Viñoteca O Beiro

Rúa da Raina 3 Tel. 981 58 13 70 Caldos de las Denominaciones de Origen de Galicia —Albariño (Rías Baixas), Ribeira Sacra y Ribeiro— y un sinfín de exquisiteces de la tierra y del mar de Galicia: xoubas ahumadas con algas, erizos, castañas en almíbar, mirabeles con orujo... para llevarse a casa o degustar allí mismo.

La distribución por rúas de los gremios medievales (Praterías, Acibecheira...) se mantiene todavía, así, en estas pequeñas tiendas pueden encontrarse joyas al gusto tradicional así como diseños nuevos con azabache y plata.

Noroeste

Ruela de Xerusalén 0 Tel. 981 57 71 30 Joyas de autor, sedas, complementos. Pequeñas obras de arte para usar y para disfrutar. Local con encanto.

Andrómenas

Doctor Teijeiro 30 Tel. 981 58 73 97 Menaje, baño, iluminación, muebles y todo tipo de complementos para el hogar de línea vanguardista. Alessi, WMF, Bodum, Kartell, Sellex, Taller 1 y Fisura son algunas de las firmas que presenta.

Per a més informació Eina Dx

Abril

Dimecres 4 abril 12:45

Presentació del Fòrum LAUS 01 Oscar el Guayabero Ramon Prat

La 31ª edició dels Premis LAUS de la comunicació visual i el disseny emmarcarà el lliurament de premis amb exposicions, debats i conferències de dissenyadors gràfics reconeguts a reu del món.

Dimecres 18 abril 12:45

HiBye: Nomadic WorkspHERE Seeds Martí Guixé

HiBye és una col·lecció de pindoles-eina per a treballadors nòmades i forma part de l'ex-

posició Workspheres (MoMA, 8 de febrer-22 d'abril 2001) on s'explora el rol del dissenyador en els contextos canviant de les cultures del treball.

Dimecres 25 abril 12:45

La arquitectura de J.A. Coderch en los años de posguerra Antonio Piza Profesor d'Historia del Arte y de la Arquitectura en la ETSAB

La conferencia prestará particular atención a la actividad de Coderch durante los años cincuenta. en este periodo su camino profesional se centrará principalmente en la identificación de una arquitectura doméstica.

Programa del viatge d'Eina a Portugal

17 de maig Barcelona-Lisboa Sortida a 7'45h Arribada a Lisboa a 8'30h

Agafarem l'autocar a l'aeroport i farem un recorregut per la ciutat que ens permetrà conèixer els llocs més representatius. Baixarem per l'Avenida del Marqués de Pombal i per l'Avenida da Liberdade per anar a la Praça Restauradores i Praça Rossio, seguirem per Baja de Ouro -en els segles XVI i XVII era el centre del comerç de l'or- fins a la Praça do Comércio, a la vora del riu Douro (el Duero Castellà), on baixarem per contemplar el riu i l'ordre urbanístic (il·lustrat i racionalista) que va realitzar el marquès de Pombal. Seguirem el riu (sempre amb l'autocar) per la Ribeira das Naus i l'Avinguda Brasília fins a la Torre de Belem -edifici renaixentista- des d'on van sortir les caravel·les a la recerca de terres noves i de continents desconeguts; passejant ens arribarem fins el Mosteiro dos Jerónimos. Inicialment d'estil gòtic va ser modificat per l'aparell ornamental característic de l'art manuelí. Dintre del recinte dels Jerónimos hi ha l'església de Santa Maria, el Claustre, el Museu d'arqueologia i el Museu da Marinha. Des d'allí recomanem d'anar fins les docas (els docks anglesos) que són els molls de Lisboa (molt a prop dels Jerónimos) on hi ha molts restaurants populars, vora l'aigua, on es menja bon peix. Per la tarda, recomanem passejar per La Baixa, el barri que, després del terratrèmol i del sísmic submarí que va destruir la ciutat a mitjans del XVIII, va projectar el Marquès de Pombal (Praça dos Restauradores, Estação do Rossio, Rua dos Correeiros, Praça do Comércio, ascensor de Santa Justa, etc.). Pujar a Bairro Alto (amb l'ascensor). Església do Carmo, Rua do Carmo i Rua Garret, bones botigues, llibreries, pastisseries i cafès (A Brasileira on anava Fernando Pessoa), Praça Luís de Camões, Rua da Misericórdia. Recomanem agafar el transbordador que surt de la Praça do Comércio de Cais do Sobre a Casinhas, és una vista insòlita de Lisboa, sobretot a la nit, amb una llum memorable.

18 de maig, Lisboa

Visita al Museu Calouste Gulbenkian. Donació de l'empresari armeni que a la seva mort (1955) va donar la seva fortuna a Portugal, amb la qual es va crear la Fundació Calouste Gulbenkian que inclou el Museu i el Centre d'art contemporani. Hi ha art antic i oriental. Pintura i escultura del XV, XVI, XVII i XVIII. Així com importants peces de Manet, Degas, Renoir, Corot, Rodin, etc. Visita al Centre de Arte Moderna on hi ha pintura portuguesa (Vieira da Silva, Almada Negreiros, etc.). Passeig pel barri de Alfama, que es pot fer amb el tramvia nº 28. És un barri popular que puja per uns turons amb carrers que serpentejen. Miradouro de Santa Luzia, on es pot contemplar la ciutat de la Baixa així com el Bairro Alto. Església de San Vicente da Fora. Dinar Lliure. A les 17'15h, sortida cap a Porto amb avió. Arribada a les 18'05h. Passeig lliure per la ciutat. Recomanem els voltants de la catedral que és una església fortalesa del s. XII, modificada el XVII i el XVIII, el claustre decorat per rajola valenciana (azulejos), la Rua das Flores que puja cap a l'Estació de Sao Bento, també decorada amb azulejos d'una gran bellesa, visitar el Café Majestic, un lloc cosmopolita i elegant a la manera dels cafès europeus del XIX, amb decoració vuitcentista i un bon servei, i el café Do Cais.

19 de maig, Porto

Visita a la Fundació Serralves (Museu d'Art Contemporani), instal·lada dins un parc: és un magnífic exemple de l'arquitectura dels 30'. L'interior, Art Déco, va ser realitzat per arquitectes i decoradors francesos: Lalique, Brandt, Perzel i Ruhlman. Actualment és un centre artístic que organitza exposicions, col·loquis i concerts. La construcció del nou museu es d'Alvaro Siza Vieira i és considerada com una de les obres més reeixides d'aquest arquitecte. La nostra visita coincideix amb l'exposició "Sobre, Em volta, Dentro da Paisagem/ In, On, Around Lan dscape". Com el Museu de Serralves està localitzat en un parc de 18 hectàrees que inclou diversos conceptes de paisatge, del jardí "deco" al jardí anglès, de la "quinta rural" al nou jardí que envolta el Museu, per a 2001 ha explorat el tema del paisatge, presentant diverses de les seves manifestacions a llarg de la Història de l'art clàssic i contemporani. Les exposicions i projectes programats incideixen sobre el paisatge pel que fa a la construcció interior de la individualitat de l'artista i l'element primordial de la seva relació amb el món. Aquestes són les exposicions que hi haurà durant la nostra estada: - Lothar Baumgarten (Rheinsberg, Alemanya, 1944) - Juan Uslé, pintor espanyol consolidat en la dècada dels 90. - Claes Oldenburg, (Estocolmo, 1929, resident a Nova York)

20 de maig, Porto

Passeig per la vora esquerra de la ciutat, a l'altra banda del riu, a Vila Nova de Gaia, el barri on s'elabora el vi de Porto. Es visitaran les caves més importants. Sortida cap a Barcelona a les 15.00h.

Els interessats podeu telefonar a l'Escola per tal de reservar el vostre bitllet que costarà 85.000 ptes.